

AUTOR:	Mgr. Veronika Bajgarová	ZNAČKA:	VY_32_INOVACE_08_CJL_12
OBOR STUDIA:	Gastronomie, Cestovní ruch	ROČNÍK:	1., 3., 4.
PŘEDMĚT:	Český jazyk a literatura	VYTVOŘENO:	duben 2013
TEMATICKÝ OKRUH:	Literatura od starověku po romantismus		
NÁZEV:	Jan Amos Komenský – život a dílo		
ANOTACE, METODICKÝ POKYN:	<p>Výukový materiál je vytvořen zejména pro žáky 1. ročníku dálkového nástavbového studia oboru Management v gastronomii. Žákům 3. a 4. ročníku oboru Cestovní ruch slouží k zopakování učiva a ověření úrovně osvojení poznatků daného tématu, a to formou samostatné práce.</p> <p>Soubor obsahuje výkladový materiál k tématu Jan Amos Komenský – život a dílo, který je zpřístupněn žákům formou e-learningu.</p> <p>Žák se pod svým uživatelským jménem a heslem (jež mu je přiděleno) přihlásí do výukového prostředí http://moodle.ssss.cz. Pod názvem konkrétního vyučujícího a příslušného předmětu vyhledá nabídku kurzů, které mu jsou zpřístupněny.</p> <p>Zadaný kurz obsahuje materiál, jež má student prostudovat. Učivo je doplněno obrázky, citacemi úryvků z literárních děl, v závěru jsou úkoly, které žák samostatně vypracuje. Kurz obsahuje opakovací test, který prověří získané vědomosti a znalosti. Jeho spuštění řídí konkrétní vyučující. Ten nastaví pravidla, za kterých je možné test absolvovat (prostředí, čas, četnost opakování, hodnocení).</p>		
ODKAZY A CITACE:	<p>POLÁŠKOVÁ, Taťána, Dagmar MILOTOVÁ a Zuzana DVOŘÁKOVÁ.</p> <p>Literatura: přehled středoškolského učiva. Třebíč: Petra Velanová, 2005. ISBN 80-902571-4-3.</p> <p>http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Labyrint_sveta.jpg</p>		

Jan Amos Komenský

Životopisné údaje

- ◆ Místo narození není přesně známo, uvádějí se různá místa, např. Uherský Brod, Nivnice na jihovýchodní Moravě nebo rodiště jeho otce - obec Komňa (odtud zřejmě Komenský).
- ◆ V dětství osiřel, vychovávala ho jeho teta. Studoval ve Strážnici, v Přerově, pak na univerzitách v Německu (Heidelberg, Herborn).
- ◆ Poté působil jako kněz (Jednoty bratrské) a učitel, a to ve Fulneku a v Přerově. Stal se posledním biskupem Jednoty bratrské.
- ◆ Po bitvě na Bílé hoře se skrýval v Čechách a na Moravě (ve Fulneku mu umřela první žena na mor).
- ◆ V roce 1628 musel uprchnout ze země a usadil se v polském Lešně (již podruhé ženatý).
- ◆ Z Lešna odjel na pozvání do Anglie, pak také navštívil Švédsko a delší čas strávil ve východním Prusku. Vrátil se zpátky do Lešna, kde mu umřela druhá žena (po její smrti se ožení potřetí).
- ◆ Při požáru v Lešně shořela většina jeho díla a navíc vyhlídka na návrat do vlasti ukončil vestfálský mír (1648), kterým skončila třicetiletá válka.
- ◆ V roce 1656 odešel z Lešna do Holandska, do Amsterdamu, kde nakonec umřel, je pohřben v Naardenu.
- ◆ Pro svou pedagogicko-didaktickou činnost je nazýván „učitelem národů“.
- ◆ Po vestfálském míru píše **Kšaft umírající matky jednoty bratrské**, v němž vyjadřuje skutečnost, že jednoty zaniká, ale dědicem jejího odkazu se stane celý český národ.
- ◆ Reformoval školství ve všech cizích zemích, v nichž pobýval. Na jeho zásadách je postaveno školství moderní.
- ◆ Hlavní význam Komenského spočívá v jeho pedagogické a didaktické činnosti (zjednodušeně řečeno: pedagogika – umění vychovávat; didaktika – umění učit). Spisy tohoto typu byly světově proslulé už za autorova života.

Dílo J. A. Komenského

Pedagogické spisy (psány latinsky)

- ◆ **Velká didaktika (*Didactica magna*)** – psáno latinsky, obsahuje jeho hlavní pedagogické a didaktické zásady (viz dále).
- ◆ **Informatorium školy mateřské** – latinský spis, na jehož základě je dodnes založena výchova dětí v mateřských školách.

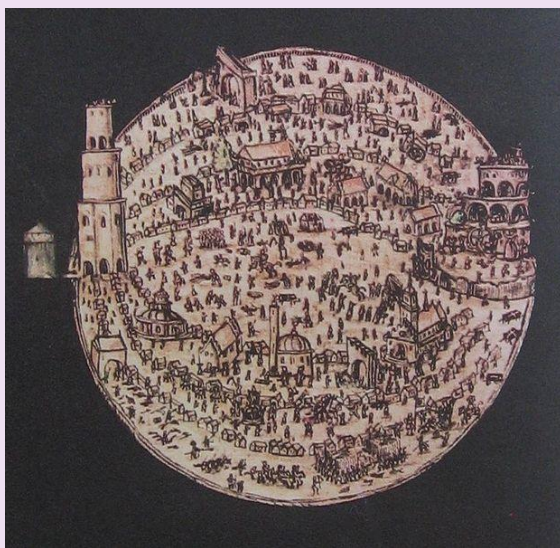
Učebnice (psány latinsky)

- ◆ **Svět v obrazech (*Orbis pictus*)** – první, původně dvoujazyčná, obrázková učebnice, spojení jazykového a věcného vyučování, vzor výuky cizích jazyků.
- ◆ **Brána jazyků otevřená** – učebnice latiny – tehdejšího jazyka vzdělců, která jako první Komenského dílo dosáhla velkého ohlasu.
- ◆ **Škola hrou (*Schola ludus*)** – učebnice v podobě osmi divadelních her, které měly rozvíjet praktické řečové znalosti žáků.

Filosofické spisy (psány česky)

- ◆ **Listové do nebe** – spis, ve kterém se autor zamýšlí nad životem chudých lidí, obsah tvoří pět fiktivních dopisů chudých i bohatých Kristovi.
- ◆ **Labyrint světa a ráj srdce** – je dílo alegorické (alegorie – jinotaj).
  - ◆ Poutník (autor) prochází městem, aby si zvolil nějaké povolání, ve skutečnosti prochází světem a poznává život lidí.
  - ◆ Jeho průvodci byli Všežvěd Všudybud (je symbolem lidské zvědavosti) a Mámení (symbol lidské pohodlnosti přijímat bez přemýšlení cizí názory), ti mu dali na krk uzdu a na oči růžové brýle, aby krotil svou zvědavost a neviděl svět takový, jaký skutečně je. Poutník si uzdu povolil a brýle posunul, takže viděl všechno ve správném světle.

- ◆ Město bylo kulaté, ze všech stran obeháno hradbami, za nimiž byla pouhá temnota. Připomínalo labyrint. Do města se vcházelo Branou života a Branou rozchodu, kterými procházeli všichni ti, kteří se rozhodovali pro určité povolání.
- ◆ Centrem města bylo náměstí, ze kterého vybíhalo 6 ulic. V každé z nich sídlil určitý stav (domovní, duchovní, učenec, řemeslnický, vrchnostenský, rytířský). Na okraji náměstí se nacházel palác Fortuny (bohyně Štěstěna).
- ◆ Poutník prošel všemi ulicemi, palácem a zjistil, že všude vládne lež, neupřímnost, podvody a bezpráví, lidé jsou ovládáni touhou po snadném zisku, společenském postavení a bezstarostném životě.
- ◆ Poutník byl touto společností tak zhnusený a zoufalý, že nechtěl ani žít (rozhoduje se vztáhnout na sebe ruku), náhle však uslyšel boží (vnitřní hlas), který ho vyzýval, aby odešel do ráje svého srdce, tj. do samoty.
- ◆ Poutník uposlechl a přestal se o svět úplně starat.
- ◆ Dílo je kritikou tehdejší společnosti. Je psáno srozumitelným a čistým českým jazykem, pokládáno za vrchol barokní literatury. Jeho slabinou je však typický českobratrský závěr – pasivní postoj. Poutník místo hledání možností, jak zlepšit špatnou společnost, se odvrací od světa a uchyluje se pod boží ochranu.

Kresba města z rukopisu *Labyrintu*
z roku 1623

Hlavní pedagogicko-didaktické zásady:

- ◆ vzdělání – vyučování má být přístupno všem bez rozdílu původu a pohlaví, a to zdarma,
- ◆ mají být pěstovány tělesné schopnosti, ale i řemeslné dovednosti,
- ◆ navrhoval 4 stupně škol po 6 letech: mateřská (v rodině), národní (v každé vsi a městečku), latinská (v každém větším městě), univerzita (alespoň 1 v zemi),
- ◆ snaha odstranit verbalismus, tj. mechanické učení se zpaměti bez porozumění obsahu,
- ◆ vyučování má být názorné, zajímavé,
- ◆ má se postupovat od známého k neznámému, od jednoduchého ke složitému, od konkrétního k abstraktnímu,
- ◆ učení se má zaměřovat k praktickým potřebám života,
- ◆ vyučovat se má v mateřském jazyce (škola národní),
- ◆ místo surových trestů usilovat o kázeň laskavým zacházením (týká se trestů za nevědomost, nikoli za chování).

Komenského myšlenky

- ◆ „Buď příjemný a milý ve tváři, vlídný a zdvořilý ve způsobech, přívětivý a pravdomluvný ústy, vroucí a upřímný srdcem. Miluj a tak milován budeš.“
- ◆ „Učit lze slovy, vychovávat jen příkladem.“

Úkoly

---

1. **Přečtěte si ukázkou z čítanky ukázkou** (Sochrová, Marie: Čítanka I. k literatuře v kostce. Fragment, Praha 2008) **na str. 105**, z díla „**Svět v obrazech**“ **od J. A. Komenského**.
  - a) Uved'te, kterou z pedagogických zásad uskutečňuje Komenský při jazykovém vyučování v této učebnici.

Test 12 – Život a dílo Jana Ámose Komenského

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajččkou

 [Upravit úlohu](#)

Jedním z míst, kde se údajně narodil J. Á. Komenský, je Nivnice u Uherského Brodu.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ Pravda
☐ Nepravda

Úloha 2

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajččkou

 [Upravit úlohu](#)

Ve kterých městech na území Čech a Moravy Komenský působil jako kněz a učitel?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. Přerov a Brno
☐ b. Fulnek a Příbram
☐ c. Fulnek a Přerov
☐ d. Kroměříž a Fulnek

Úloha 3

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajččkou

 [Upravit úlohu](#)

Do které země Komenský odešel po roce 1628?

Odpověď:

Úloha 4

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajččkou

 [Upravit úlohu](#)

Jak se nazývá město v zahraničí, kde se Komenský po nuceném odchodu z Čech usadil?

Odpověď:

Úloha 5

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajččkou

 [Upravit úlohu](#)

Ve které zemi Komenský umírá?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. v Belgii
☐ b. v Holandsku
☐ c. V Polsku
☐ d. v Lucembursku

Úloha 6

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajččkou

 [Upravit úlohu](#)

Po Vestfálském míru roku 1648 (konec třicetileté války) se Komenský mohl vrátit do vlasti.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ Pravda
☐ Nepravda

Úloha 7

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Co znamená v překladu "alegorie"?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. starobylost
- ☐ b. zdobnost
- ☐ c. jinotaj
- ☐ d. sláva

Úloha 8

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Ke Komenského dílům přiřaďte jazyk, ve kterém byla původně napsána.

Svět v obrazech

Vyberte... ▼

Labyrint světa a ráj srdce

Vyberte... ▼

Velká didaktika

Vyberte...
český
latinský

Úloha 9

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

K hlavních pedagogicko-didaktických zásadám J. Á. Komenského nepatří:

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. 4 stupně škol po 6 letech
- ☐ b. kázeň uplatňována fyzickými tresty (za nevědomost)
- ☐ c. názornost ve výuce
- ☐ d. odstranění verbalismu

Úloha 10

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Hlavními postavami díla "Labyrint světa a ráj srdce" je poutník, jeho průvodci Všeživ Všeuděl a Rozum.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ Pravda
- ☐ Nepravda